

O troch grošoch

Kopal raz jeden chudobný človek pri hradskej ceste priekopy. A neviem, ako sa stalo, že sám kráľ šiel po tej ceste a opýtal sa chudobného človeka:

"Povedz že mne ty, môj drahý, akú máš plácu na deň za túto ťažkú robotu?"

"Ha, najjasnejší kráľu, ja mám na deň tri groše."

Zadivil sa kráľ nad tým a opýtal sa ho, ako môže z tých troch grošoch vyžiť.

"Jaj, Vaša Jasnosť, čoby len vyžiť, to by ešte bolo ľahko; ale ja z tých troch grošov prvý vraciam, druhý požičiavam a z toho tretieho sám žijem."

Ale tu veru kráľ nerozumel, čo to znamená; trel si rukou čelo, že si rozhúta, ako by to mohlo byť. No nevyhútal nič, len pekne-krásne priznal, že on veru nerozumie, ako by to mohlo byť, z troch grošov i vracat' i požičiavať i vyžiť.

"Nuž, najjasnejší pane," povie chudobný človek, "to je takto! Chovám si otca už starého a nevládneho, tomu vraciam; bo on ma vychoval. Ale chovám i jedného malého syna: tomu požičiavam, aby mi vrátil, keď ostariem sa. A z tretieho groša sám žijem."

"No dobre, keď je tak," zaradoval sa kráľ. "Vidíš, môj drahý, ja mám doma dvanástich radcov a čím väčšiu im plácu dávam, tým väčšmi ponosujú sa mi, že nemajú z čoho žiť. Teraz im ja zahádam túto hádku, čo si mi ty povedal. Ale ak by prišli k tebe opýtať sa, nepovedz im, čo to znamená, pokým len môj obraz neuvidíš."

Ako to dopovedal, daroval ešte sedliakovi za hrst' dukátov a odišiel domov. Len čo došiel, dal zavolať tých svojich radcov pred seba:

"Vy," vraví im, "čo z toľkých peňazí nemôžete vyžiť; je tu v krajine jeden človek, ktorý má na deň tri groše a ešte aj z tých jeden vracia, druhý požičiava a iba z tretieho sám žije a predsa statočne vyžije. Teraz, keď ste múdri, povedzte mi, ako je to možné; lebo ak mi to do troch dní nepoviete, dám vás všetkých z krajiny vyhnať, **aby ste mi darmo chlieb nejedli.**"

Pobrali sa slávni radcovia s ovesenými nosmi domov a radili sa. Minul deň, míňal sa i druhý; na tretie ráno mali už postaviť sa pred kráľa a ešte nevedeli tej veci na rozum prísť. Naveľa, naveľa volakto im pošepol, kde by vyhľadali toho chudobného človeka, že im ten najskôr pomôže. I vyhľadali ho a dostavili sa hneď všetci k nemu. Prosbou, hrozbou, zle, nedobre dotierali doňho, aby im povedal, ako je to s tými trocha grošmi. Ale on veru nezľakol sa ich. Rozpovedal kráľovský rozkaz a že ešte ak by mu kráľov obraz ukázali, tak by mohla byť z tej raži múka.

"Kdeže ti my hriešni ľudia kráľov obraz ukážeme," hovorili títo, "veď kráľ na naše slovo k tebe nepríde a ty ani tak nesmieš pred neho?! Len daj voliak ináč nakriat-nuť sa na tú rozpoved'."

"A už keď ani to neviete, tak z tej múky chleba ne-napečieme!"

Pokúsili sa aj o to ostatné: Nasľubovali mu hory, doly; navláčili mu veľa peňazí, že veď už aj bez kráľovej milosti má na čom žiť, aby im tú vec len rozpovedal. Ale on nič! Iba keď už peniaze naozaj na hrbu nosili a on už dosť navysmieval sa im, že takí múdri páni nevedia si porady, vtedy vytiahol z vrecka jeden z tých dukátov, čo mu kráľ podaroval a riekol:

"No vidíte, tuná je kráľov obraz, sám mi ho podaroval, vidím ho dobre; nemám čo obávať sa, že by som prestúpil kráľov rozkaz. A tak vám čo chcem, vyjaviť môžem." - A vyjavil im hádku!

Tu potom na tretí deň radcovia ľahko rozprávali s kráľom, keď im chudobný človek svojho rozumu požičal. Ale aj kráľ zavoňal, čo je vo veci; lebo dal zavolať chudobného človeka a opýtal sa ho:

"Povedz že mi ty, ako je to, že si ty ináč statočný človek a teraz predsa previnil si sa proti môjmu kráľovskému rozkazu?"

"Neprevinil som sa, najjasnejší kráľu, lebo som mlčal ako kameň, kým som nevidel váš spravodlivý obraz. Tu ho mám ešte aj teraz, sami ste mi ho darovali" - a vytiahol dukát s obrazom kráľovým a rozpovedal mu všetku príhodu s tými dvanástimi, i ako hrozili i prosili, i nada-rúvali sa mu, i ako on navysmieval sa im.

"No," povedal na to kráľ, "keď si ty taký múdry, že ty viac rozumu máš ako moji dvanásti radcovia, nebudeš ty viac priekopy kopať, ale budeš ako veľký pán v mojom dvore prebývať a vedľa mňa v rade zasadať."

"A vy?" - to zas k tým radcom hovoril. - "Či sa vy nehanbíte? Čože, akože teraz s vami? - Vám nielenže platy nepovýšim, ale vám ešte aj z toho utiahnem, čo máte!"

(upravené)

ZNAKY ĽUDOVEJ ROZPRÁVKY

- autor neznámy
- vyjadruje túžbu človeka po dobre a spravodlivosti
- odohráva sa v neurčitom čase a na neurčitom mieste
- popri ľudských postavách v nich vystupujú nadprirodzené bytosti a hovoriace zvieratá
- vyskytujú sa v nich čarovné predmety
- ustálené začiatkové a záverečné vety
- opakujú sa čísla 3, 7, 12 a niektoré časti deja
- niektoré rozprávky neobsahujú prvky čarovnosti, vystupujú tam obyčajní ľudia, ktorí zvíťazia vďaka vlastnej múdrosti šikovnosti a dôvtipu
- v niektorých rozprávkach vystupujú ako hlavné postavy zvieratá

1. Prečítaj si rozprávku O troch grošoch. Ktoré znaky ľudovej rozprávky (z uvedených) si v nej našiel? Podčiarkni ich!

2. Čo sa pýtal kráľ chudobného človeka, keď sa s ním stretol?

a) Koľko je hodín

b) Pýtal sa na cestu

c) Pýtal sa na jeho plat

3. Ktoré hlavné postavy vystupujú v rozprávke?

4. Aké vlastnosti mal kráľ? Aký bol?

5. Kedy prezradil chudobný človek kráľovým radcom hádanku o troch grošoch?

- a) Po troch dňoch b) Keď uvidel kráľov obraz c) Keď dostal vrece peňazí

6. Koľko radcov mal kráľ? _____

7. Vysvetli čo podľa teba znamená hrubo vyznačená časť vety:

...aby ste mi darmo chlieb nejedli.

- a) Kto nepracuje, nech neje.
b) Ráno múdrejšie večera.
c) Kto druhému jamu kope, sám do nej spadne.

8. Usporiadaj udalosti podľa toho, ako išli za sebou. K jednotlivým vetám prirad' čísllice od 1 - 6.

.....Kráľ sa stretol s chudobným človekom.

.....Kráľ povýšil chudobného sedliaka na miesto svojich radcov

.....Kráľ si dal zavolať svojich radcov a zahádal im hádanku

.....Chudobný sedliak vyzradil radcom hádanku

.....Radcovia nevedeli hádanku uhádnuť, preto vyhľadali chudobného sedliaka.

.....Sedliak prezradil kráľovi ako vyžije z troch grošov

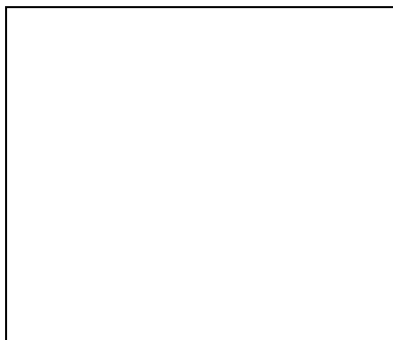
9. Najznámejší zberateľ a upravovateľ ľudových rozprávok je:

- a) Pavol Dobšinský b) Ján Uličiansky c) Ľubomír Feldek

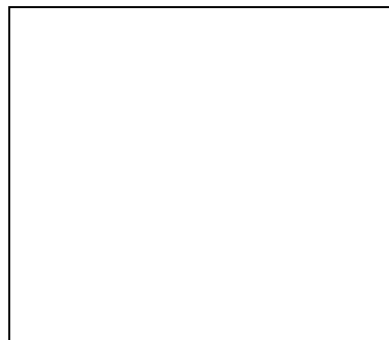
10. V tejto rozprávke platili ľudia grošom a dukátom. Ktorý z týchto peňazí mal väčšiu hodnotu? _____

11. Skús nakresliť, ako asi vyzerali:

groš

dukát

12. Aké platidlo používame u nás teraz?

13. Čo myslíš, koľko asi platil kráľ svojim radcom?

Ak by každému platil 10 dukátov, koľko by zaplatil všetkým naraz?

výpočet _____

odpoveď _____

14. Nájdi v texte tri vybrané alebo príbuzné slová a utvor na ne vety.

Ktorá úloha bola pre teba najjednoduchšia..... a ktorá najzložitejšia.....?